

FÒRUM CAT 21

TERRITORI I URBANISME. ESTAT I ALTERNATIVES

PRESENTACIÓ

En la situació actual per la que travessa Catalunya i Europa proposem que la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT), filial de l'Institut d'Estudis Catalans, ofereixi una plataforma de pensament, diàleg, debat i resposta al voltant de l'urbanisme i l'ordenació del territori, seguint l'esperit constitutiu de la pròpia SCOT, entitat hereva del Primer Congrés de Cultura Catalana (1975-1977), i concretament del seu Àmbit VIII sobre l'Ordenació del Territori i Urbanisme.

Per això proposem fer **Congrés el 2014**, construït amb un procés col·lectiu denominat "**Fòrum Cat 21 Territori i Urbanisme. Estat i alternatives**". Aquest Fòrum l'entendem com un procés de treball col·lectiu, coordinat des de la SCOT, que produeix reflexions i sobretot alternatives al voltant de l'ordenació del territori i l'urbanisme. Aquest procés es durà a terme per part de les estructures professionals i/o acadèmiques de la SCOT, ampliat a altres associacions, agrupacions i col·lectius, i estarà obert a la societat civil, recolzant-se per això en un mètode de participació 2.0 i en altres canals d'implicació social més tradicionals. Iniciem el Fòrum amb l'esperit original de la SCOT de promoure més els debats positius d'alternatives que els debats de greuges. Així doncs, al llarg del procés es volen cercar alternatives en tres nivells inicials, de recomanacions, de propostes i de consideracions, enteses com pautes per als camins a recórrer a favor del país en matèria d'ordenació territorial i urbanisme.

Aquest procés tindrà dos anys de recorregut, des del 2012 al 2014, i es culminarà amb una concentració conjunta dels participants. Els temes a treballar es construiran a partir d'un esquema inicial de dotze línies de debat que proposa la SCOT i de les aportacions, de tots, en l'etapa del seu llançament.

També s'oferirà a les institucions públiques, col·legis professionals, universitats i centres de recerca així com fundacions i entitats implicades en els temes urbans i territorials que aportin al Fòrum línies temàtiques, demandes i/o problemàtiques a abordar.

Per tal de proposar uns comuns denominadors entre les diferents àrees de treball, la SCOT creu convenient abordar les reflexions compartides a partir de dos elements propis de la nostra disciplina: la **transversalitat** i la **inter-escalaritat**.

Partim, doncs, de dos elements fonamentals de l'urbanisme i l'ordenació del territori, entesa com una disciplina integradora de sabers científics i tècnics variats: d'una banda la interrelació que el territori ofereix a les dinàmiques socials, ambientals i econòmiques i, de l'altra, la capacitat

d'expressar fenòmens i formular propostes d'ordenació a diferents escales i en àmbits territorials de jerarquia variada. Aquestes dues qüestions, la integració de les polítiques i els fenòmens "sectorials" i la capacitat de saber dirimir l'adequada escala en la lectura dels fenòmens i en la formulació de propostes seran pautes inel·ludibles en els debats i discussions que tindran lloc en el desenvolupament d'aquest Fòrum.

CRITERIS I PAUTES D'ORGANITZACIÓ

Pel funcionament del Fòrum s'ofereixen els següents criteris o pautes d'organització:

En primer lloc, el Fòrum és un **procés de construcció col·lectiva d'alternatives** a la situació actual del país, a presentar en un Congrés a realitzar en la primavera del 2014. Els grups de diàleg fan Congrés. Tothom que vulgui pot apuntar-se als grups de diàleg i àdhuc invitar a alguna persona a participar, sempre d'acord amb els moderadors i relators de cada línia. Les dotze línies de debat que a continuació s'enumeren són provisionals i s'ajustaran cada sis mesos en unes sessions transversals de posta en comú dels camins de diàleg recorreguts.

En segon lloc, aquesta versió del programa de treball del Fòrum és provisional i ha de servir per iniciar els treballs. Marca l'estil d'un Congrés que es construirà amb un mètode col·lectiu, derivat dels **grups de diàleg** i també de les fórmules de participació 2.0, impulsades per l'estructura de la SCOT, concretament des de l'Observatori de projectes i debats territorials de Catalunya, que actuarà com a Secretaria tècnica del Fòrum a través de l'adreça electrònica forum@scot.cat

En tercer lloc, cal assenyalar que els grups de diàleg són els espais del Fòrum articulats per orientar els temes i per fer créixer la participació. El Fòrum serà obert més enllà dels socis de la SCOT a altres institucions i entitats dels urbanistes i de les professions del territori i de la societat civil. Els **moderadors i relators** tenen la missió de dinamitzar el debat, convidant a aquelles persones que creguin poden ser més adients en cada línia de diàleg. Cada persona que participa en els grups de diàleg ho fa a títol personal. En els debats, el moderador garantirà que cap persona se senti compromesa pel càrrec o lloc institucional que ostenti. Moderadors i relators coordinaran l'elaboració dels materials i documentació que haurà de ser presentada en el Congrés de la primavera del 2014.

Finalment, i en quart lloc, cal assenyalar que **aquest Fòrum i el Congrés de 2014 es presenta a la societat catalana** en el seu conjunt. Les alternatives que resultin del Congrés, més enllà de ser aplicables per les institucions i administracions públiques, volen servir de "full de ruta" per als ciutadans de Catalunya, oferint un programa per la millora del seu urbanisme i l'ordenació territorial, en el marc de la construcció d'un país preocupat pel benestar de les persones, la millora de l'habitabilitat a les seves ciutats i la qualitat del seu territori i paisatges.

GRUPS DE DIÀLEG

1. El factor territorial en la millora de l'eficiència administrativa.

Objectiu: Analitzar les realitats urbanes i territorials com a base de futures àrees de cooperació i prestació conjunta de serveis.

Moderadora: Mita Castañer

Relator: Josep Báguena

2. Bases per a un nou contracte territorial i urbà.

Objectiu: sotmetre les transformacions urbanes a una revisió de fons pel que fa als seus fonaments econòmics, des d'un repartiment més equitatiu de la distribució de càrregues i beneficis a les noves formes de socialitzar el desenvolupament.

Moderador: Joaquim Sabaté

Relator: Miquel Morell

3. L'escenari ambiental.

Objectiu: Analitzar la dimensió ambiental, on conviuen la complexitat de no poques realitats, voluntats i aspiracions. Hi ha tres idees clau en relació al territori com a matriu d'interaccions:

-La interpretació dels espais oberts més enllà de la idea de sòl no urbanitzable.

-El repte de comprendre i desenvolupar els espais perimetrals entre els espais oberts i els espais urbans.

-La definició activa dels espais urbans també com a ecosistemes, atenent a les qualitats de composició, metabolisme i estabilitat.

Moderador: Sito Alarcón

Relator: Xavier Mayor

4. Mobilitat, formes d'organització i gestió dels transports públics.

Objectiu: Establir, en el context de crisi, les prioritats en infraestructures de transport en relació directa amb el model de mobilitat del país. Alguns dels temes a discutir seran el transport públic fora de l'entorn metropolità de Barcelona, els peatges a les carreteres catalanes, el corredor del Mediterrani per a mercaderies, la xarxa viària local i comarcal i l'alta velocitat ferroviària.

Moderador: Andreu Ulled

Relator: Oriol Biosca

5. Veus i discursos urbans i territorials emergents.

Objectiu: Analitzar el moment actual de les polítiques urbanes i territorials des d'una perspectiva crítica, identificant i conceptualitzant allò que podríem considerar veus i discursos territorials emergents.

Moderador: Xavier Boneta

Relator: Albert Cortina

Co-relator: Josep Báguena

6. Ètica en l'urbanisme i l'ordenació del territori.

Objectiu: Detectar les idees, els valors i les actituds que fan realitat una ètica de la responsabilitat, aplicada al pensament, a les polítiques, a la planificació i a la gestió de la ciutat i del territori.

Moderador: Antonio Font

Relator: Albert Cortina

7. Responsabilitat i lleialtat de l'administració pública.

Objectiu: Detectar formes de gestió més transparent i de major cooperació amb els agents del territori i l'urbanisme i cercar alternatives per tal de materialitzar fórmules més eficients d'impulsar les actuacions de present i de futur.

Moderadors: Joan Subirats i Pere Caralps

Relator: Joan Barba

8. Formes de creixement i extensió urbana en relació als teixits i la complexitat.

Objectiu: Obrir un debat al voltant del creixement urbà, entès no sols com a extensió, sinó també des de la perspectiva de la transformació dels teixits obsolets i del seu potencial de regeneració.

Moderador: Sebastià Jorner

Relator: Xavier Matilla

Co-relatora: Àngels Gil Vernet

9. Ruralitat i urbanitat: nous reptes pel territori català al segle XXI.

Objectiu: Cercar una mirada actual i més respectuosa vers l'espai agrari i rural de Catalunya, incorporant aportacions dels ens socials i dels ens institucionals d'aquest àmbit.

Moderador: Ignasi Aldomà

Relator: Ignasi Grau

10. Activitats: noves demandes, noves ofertes, noves regulacions.

Objectiu: Analitzar, en el marc de la visió estratègica de l'economia regional i urbana i la planificació física, com responen els nostres instruments de regulació, planificació i gestió als fenòmens socials i econòmics emergents.

Moderador: Josep Maria Pasqual

Relator: Joan López

11. Polítiques de sòl i habitatge: la dimensió territorial, social i econòmica dels reptes de futur

Objectiu: Treballar en la reformulació o l'evolució de les línies d'actuació que han d'articular les polítiques de sòl i habitatge dels propers anys, les quals s'han vist especialment afectades per l'actual context de crisi econòmica i financera (tant pública com privada), d'agudització de la pobresa i de pèrdua generalitzada de poder adquisitiu i d'enfonsament del sector immobiliari

Moderador: David Mongil

Relatora: Montserrat Mercadé

Co-relator: Joan Badia

12. Paisatge, urbanisme i desenvolupament territorial en temps de crisi: reptes i oportunitats

Objectiu: Reflexionar sobre la vigència i la validesa dels conceptes, instruments i estratègies que han fonamentat les polítiques de paisatge i les oportunitats que ofereix per a superar els reptes del desenvolupament territorial a l'actualitat. El Conveni Europeu del Paisatge es va signar a l'any 2000, en un context favorable de desenvolupament econòmic i social, i va ser adoptat com a guia per a l'aplicació de polítiques públiques de paisatge a la majoria de països de la Unió Europea, entre els qual es troba Catalunya. Una dècada i escaig més tard, la situació general ha canviat substancialment i es caracteritza per una profunda crisi econòmica i una gran incertesa social.

Moderador: Jaume Busquets

Relatora: Marina Cervera

Co-relator: Albert Cortina

CALENDARI

El calendari inicial previst pel desenvolupament del programa de treball del Fòrum es el següent:

- 1ª Reunió de coordinació dels Grups de diàleg. Inici del Fòrum (novembre del 2012).
 - 2ª Reunió Transversal dels Grups de diàleg, la Secretaria tècnica del Fòrum, i la Junta SCOT Reorganització del Fòrum (gener 2013).
 - 3ª Reunió Transversal dels Grups de diàleg, la Secretaria tècnica del Fòrum, i la Junta SCOT. Reorganització del Fòrum (maig 2013).
 - 4ª Reunió Transversal dels Grups de diàleg, la Secretaria tècnica del Fòrum, i la Junta SCOT . Confecció del primer esquema de propostes provisional. Reorganització del Fòrum (setembre 2013).
 - 5ª Reunió Transversal dels Grups de diàleg, la Secretaria tècnica del Fòrum, i la Junta SCOT . Confecció del primer esquema de propostes provisionals, del format i del document base pel Congrés (novembre 2013).
- Preparació per part de la Secretaria tècnica del Fòrum del document base de propostes pel Congrés, del *mailing* general i primera convocatòria del Congrés (gener 2014).
- Celebració del Congrés (maig 2014).

Barcelona, 18 de febrer de 2013

Josep Mª Llop
President de la SCOT